

Dr hab. Dominik Drzazga

Dorota Sikora-Fernandez

Uniwersytet Łódzki

Planowanie rozwoju przestrzennego miejskich obszarów funkcjonalnych na terenie województwa łódzkiego wobec wyzwań suburbanizacji

Zjawiska suburbanizacji i dezurbanizacji stanowią współcześnie istotne wyzwanie dla procesów planowania rozwoju przestrzennego, w szczególności w strefach podmiejskich. Na przyczyny rozlewania się miast składa się wiele czynników, różnej natury. Są to przemiany społeczno-gospodarcze oraz zjawiska demograficzne, związane ze wzrostem zamożności społeczeństwa, jego starzeniem, a także zmianami na rynkach pracy, w tym m.in. rozwojem pracy zdalnej, skutkujące zmianą stylów i aspiracji życiowych, w tym także w sferze zaspokajania potrzeb mieszkaniowych. Inną przyczyną ekspansji ludności miejskiej do stref podmiejskich mogą być niesatysfakcjonujące, mimo zachodzących procesów odnowy (rewitalizacji) miast, warunki życia w obszarach zurbanizowanych. Na czynniki te nakładają się wreszcie ułomności instytucjonalne systemu planowania przestrzennego, który – tak na poziomie planowania lokalnego (gmina), jak i regionalnego (województwo) – odznacza się w praktyce znikomą skutecznością kontroli procesów rozlewania miast. Mając to na uwadze, od kilkunastu lat rozwijany był, zarówno w wymiarze teoretyczno-konceptualnym, jak i w praktyce, nowy wymiar planowania ponadlokalnego, tj. planowania rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF). Szczególnym rodzajem MOF-ów są obszary metropolitalne (czy też obszary funkcjonalne miast wojewódzkich pretendujące do takiego statusu), a zagadnienia planowania metropolitalnego zapoczątkowały dyskusję nad potrzebą koordynowania rozwoju przestrzennego obszarów funkcjonalnych miast w ogóle.

Celem niniejszego opracowania jest analiza i ocena skuteczności działań związanych z planowaniem rozwoju MOF-ów w województwie łódzkim w kontekście zachodzących procesów sub- i dezurbanizacyjnych. Analizie poddane zostały zarówno ustalenia lokalnych oraz regionalnych dokumentów planistycznych w odniesieniu do kierunków urbanizacji, jak i realne procesy inwestycyjne związane z rozwojem nowych terenów budownictwa mieszkaniowego i charakterem tej zabudowy, przyczyniającej się do narastania problemów związanych z niekontrolowanym rozlewaniem się miast. Wnioski z przeprowadzonych badań nad planowaniem rozwoju przestrzennego MOF-ów wskazują jednakże na bardzo ograniczoną skuteczność instrumentów planistycznych w koordynacji i kontroli procesów sub- i

dezurbanizacyjnych. Jest to obserwacja uniwersalna, dotycząca tak województwa łódzkiego, jak i pozostałych regionów w kraju, wynikająca przede wszystkim z braku funkcji regulacyjnej na poziomie planowania regionalnego (t.j. w planie zagospodarowania przestrzennego województwa / planie zagospodarowania przestrzennego miasta będącego siedzibą władz samorządu województwa lub wojewody i powiązanego z nim funkcjonalnie obszaru) oraz bardzo ograniczonych zdolności do koordynacji ustaleń w zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego formułowanych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, gmin wchodzących w skład MOF.